

Zaterdag 6 oktober 1917 – ochtendeditie

Londen, 5 oktober. Officieel: Vannacht beschoot de vijand onze nieuwe stellingen ten oosten van Ieper, doch deed geen nieuwe tegenaanval. Onze troepen bevestigden de veroverde stellingen.

Berlijn, 5 oktober. Officieel avondbericht. In Vlaanderen levendige geschutstrijd tussen de IJzer en de Leie. Overigens geen bijzondere gebeurtenissen.

Londen, 5 oktober. De Winstminster Gazette zegt, sprekend over de jongste slag in Vlaanderen, te hopen, dat hij een van de twee of drie grote beslissende overwinningen in deze oorlog zal blijken te zijn. Wanneer deze krijgsverrichtingen zich ontwikkelen, dan kan de minst bevoegde onder ons licht beginnen te zien in het goed ontworpen militaire schema, waardoor wij, indien we volhouden, het einde zeker en beslissend kunnen maken. Generaal Smuts, die niet gewoon is overdreven bewoordingen te gebruiken, zegt, dat de oorlog in wezen en in diepste zin gewonnen is en dat de Duitse autocratie geslagen zal worden door onze militaire inspanning, die tenslotte onoverwinnelijk zal blijken te zijn. We menen, dat dit een goed overwogen bewering is, gedaan na een zorgvuldige berekening van alle factoren, zichtbare en onzichtbare, van de huidige toestand. Het land moet inzien, dat de inspanning, die ons in dit stadium gebracht heeft, ten volle rechtvaardigt, dat wij volhouden totdat de vrede behaald is, die billijk is en duurzaam en in overeenstemming met ons doel.

Havre, 5 oktober. In het ministerie van justitie is een bureau opgericht voor de bescherming van de jeugd, met het doel om de door de oorlog verspreide wezen in de burgerlijke stand in te schrijven en in het bijzonder hun materiële en morele belangen te behartigen.

Laboulle, kamerafgevaardigde van Luik, is tot lid der militaire commissie te Londen benoemd, ter vervanging van Louis de Brouckère, die tot het kabinet van minister Van der Velde is toegetreden.

Peltzer is tot Belgisch gezant te Bern benoemd.

Zaterdag 6 oktober 1917 – avondeditie

Berlijn, 6 oktober. Officieel: Legergroep Rupprecht: In het strijdgebied van het Vlaamse front werd het verstoringsvuur, dat de hele dag krachtig was geweest, 's avonds tot enige golven van roffelvuur tussen Poelkapelle en Geluvelde opgevoerd. Engelse aanvallen volgden niet.

Aanvallende verkenninggroepen werden teruggeslagen.

Londen, 5 oktober. De koning heeft het volgende telegram aan veldmaarschalk sir Douglas Haig gezonden: Het voortdurend succes van mijn dappere troepen in Vlaanderen draagt mijn hoogste bevrediging weg en staft het grote vertrouwen in uw leiding en in de bekwaamheid, de moed en het uithoudingsvermogen van alle rangen.

Beschouwingen uit de Engelse pers.

Londen, 6 oktober. De Times schrijft: Een zinnetje in een telegram van onze bijzondere correspondent bewijst, welke de waarde is van het donderdag veroverde terrein. Hij zegt, dat Brugge nu duidelijk te zien is. In korte tijd is de bijzondere taak, die Haig aan zijn legers gesteld heeft, zeer dicht haar voltooiing genaderd.

Een belangrijke uitkomst van de slag van donderdag is, dat de stellingen die te Poelkapelle en elders veroverd zijn, geschikt zijn voor een overvleugeling van het grote bos van Houthulst, waarvan de vijand, naar men meent, een zeer bijzondere sterkte gemaakt heeft. Het bos zal zeer spoedig een buitengewoon onveilige vooruitspringende hoek voor de Duitsers vormen. Het beste getuigenis voor de aard van de Engelse overwinning is misschien te vinden in het Duitse legerbericht van gisteren. Het erkent in bedekte termen de winst van de Engelsen en zegt dan pochend, dat de dorpen Beselare en Geluveld “geheel in onze handen bleven”. De reden, waarom zij in Duitse handen zijn gebleven, is dat zij niet aangevallen zijn. Ook zij zullen hun beurt krijgen, maar ze behoorden niet tot de oogmerken op donderdag. Het Duitse publiek blijft blijkbaar buitengewoon lichtgelovig. Maar men zou gedacht hebben, dat zelfs de Duitse staf niet voort zou kunnen gaan met de burgerlijke bevolking te misleiden na de stevige vorderingen van de afgelopen veertien dagen en nadat de meeste hoogten ingenomen zijn.

De militaire medewerker van de Morning Post schrijft: De Duitsers beweren, dat ze weinig waarde hechten aan hun verlies en aan onze winst, maar ze weten heel goed, wat er bij betrokken is. Berlijn meldt, dat onze aanval slechts ongeveer een kilometer in hun verdedigingszone tussen Poelkapelle en Geluveld is gedrongen. De zogenaamde verdedigingslinie is blijkbaar bedoeld als buigzame verdedigingslinie en niet als een, die hardnekkig bezet moet worden gehouden. Inderdaad is het doel ervan slechts, om de terugtocht te vertragen, die in de afgelopen vijftien maanden aan de gang is. Maar er zijn gedeelten van de Duitse linie, waar de buigzaamheid niet op van toepassing mag zijn, omdat op die gedeelten een terugtocht echter rampspoedig zou zijn en de rug van Passendale is daar een van. Dat de Duitsers dat goed beseffen blijkt uit hun verrichtingen gedurende de verschillende fasen van de slag tot behoud van die

hoogte, meer in het bijzonder sedert de tweede fase op 26 september. Daar zij voorzagen waar de volgende klap zou vallen, hebben ze hun beschikbare kracht in een reeks van tegenaanvallen verspild op het front tussen de Tower Hamlets en het noordoostelijk deel van het Polygoonbos. Voor die pogingen hebben zij verse troepen in steeds grotere aantallen aangevoerd. De ernstige aard van de klap, die ze op 26 september hebben gekregen, kan opgemaakt worden uit het feit, dat de eerste regelrechte poging na de eigenlijke gevechtsdag pas op 30 september loskwam. Toen brachten ze hun gewone rook- en vlamverwekkende toestel in het veld en deden drie mislukte pogingen. Daaruit moet men afleiden, dat de strijdkrachten, die bij de hand waren, om de aanval van de 26^e te keren, op die dag verbruikt waren en dat de troepen, die zij tegen 30 september bijeen hadden gebracht, niet sterk genoeg waren, om er iets mee te bereiken.

Middelerwijl waren echter troepen aangevoerd en de Duitsers ondernamen de volgende verdere aanvallen van de ochtend tot de avond. Bij deze gelegenheid lukte het hen om twee van onze posten aan de rand van het Polygoonbos te nemen, een feit dat te Berlijn tot trompetgeschal aanleiding gaf. Al hun verse troepen schijnen bij die pogingen verbruikt te zijn. De Duitsers werden wanhopig bij het vooruitzicht van de nieuwe Engelse aanval die hun boven het hoofd hing en deden woensdag voor het aanbreken van de dag een nieuwe poging, die volkomen mislukte. Hun laatste poging waarvoor zij donderdagochtend vijf divisies verzamelden op het smalle front tussen het Polygoonbos en Zonnebeke was noodlottig. Die gehele strijdmacht werd onder de voet gelopen en weggevaagd door onze aanvallende troepen. In een tijdsruimte van zeven dagen tussen de tweede en derde fase van de slag zien wij dus de vernietiging van drie achtereenvolgende échelons, waarvan het

laatste weggevaagd werd, zonder zelfs maar in het gevecht geweest te zijn.

De Daily Chronicle zegt: De Duitsers hebben op 4 oktober meer mannen verbruikt dan op welke andere dag ook dit jaar. Dat zal Hindenburg en Ludendorff allermeest mishagen. “Een zwarte dag voor Duitsland” was het bittere commentaar van een der gevangen genomen officieren. De ongeduldige armstoelcritici, die klaagden dat wij, op de kaart uitgemeten, ondanks onze zware gevechten in dit jaar, niet veel terrein hadden gewonnen, zullen nu moeten beseffen, dat de vijand langzaam gedwongen wordt zijn houvast in Vlaanderen los te laten. Achter de Engelse aanvallen van dit jaar steekt een groot strategisch plan, dat gestaag aan wordt verwezenlijkt. Uit onze nieuwe stellingen bestrijken onze zware kanonnen het stuk kust van Nieuwpoort tot Oostende en hebben wij een wijd uitzicht over de vijandelijke stellingen ten oosten van Broodseinde. Kortom, de Duitse stelling in het westen van Vlaanderen wordt nu bedreigd.

De Daily News schrijft, na de Duitse berichten over de slag in Vlaanderen ontleed te hebben: Zelfs als de verliezen van de Duitsers minder vreselijk geweest waren dan het geval is geweest in de slag om de rug van Passendale, zou hij toch een keerpunt in de geschiedenis van de oorlog zijn. De Duitse legerleiding moet dit natuurlijk heel goed weten, en voor de Duitse regering kan het niet verborgen blijven. De wijze, waarop beiden het onder de ogen zien, is belangwekkend, omdat het hun houding tegenover het gehele oorlogsvraagstuk tekent. Het Duitse volk wordt uitgenodigd moed te scheppen en welgemoed te zijn tegenover deze ramp, omdat de winst van de Engelsen zich beperkt tot een strook land van 1 tot 1,5 km diepte. Dit is weer een voorbeeld van de vreemde manier om becommentariëring van de Duitsers, waarbij ze alleen rekening houden met het materiële, dit is nog altijd het eerste en laatste

woord van het officiële Duitse commentaar op de oorlogsgebeurtenissen.

De Daily News stelt dan verder in het licht, dat de Duitse zaak er op de lange duur wanhopig bij staat, nu vier vijfde van de wereld tegen Duitsland onder de wapens staat, de Duitse industrie stilstaat, de financiële positie wanhopig is en het volk dood bloedt in ellende en honger. De Duitsers antwoorden onaandoenlijk, dat zij België veroverd hebben, dat een groot deel van Frankrijk nog in hun handen is en dat deze feiten hun het recht geven op de overwinning aanspraak te maken en een Duitse vrede voor te schrijven. Ze zijn als een schaakspeler, die, ofschoon zijn positie hopeloos is, zegt, dat hij de partij gewonnen heeft, omdat hij het grootste aantal stukken geslagen heeft. De praktische kwestie, waarin niet Duitsland alleen, maar de gehele wereld hartstochtelijk belang stelt, is, hoe lang dat dwaze zelfbedrog nog volgehouden zal worden en hoeveel meer goed en bloed opgeofferd zal worden aan de stomme legende van de Duitse onoverwinnelijkheid. Voor die legende vernietigd is, is het niet gemakkelijk zich een regeling voor te stellen, waarmee de geallieerden maar enigszins genoeg zouden kunnen nemen.

Londen, 6 oktober. De Manchester Guardian zegt in een hoofdartikel: De latere fasen van de herfstveldtocht hebben ertoe bijgedragen, om de kansen op de nabijheid van de vrede te verbeteren. Oostenrijk is bekeerd tot het uiterste pacifisme. Duitsland moet nog door enige stadia heen, voor de vrede als praktische mogelijkheid in het zicht zal komen.

Londen, 6 oktober. De Times zegt in haar hoofdartikel: De slag die donderdagochtend geleverd is, is ongetwijfeld de belangrijkste Engelse overwinning van dit jaar. Hij geeft het hoogtepunt aan van de operaties aan het front van Ieper in de twee laatste maanden. De laatste vruchten van de langdurige strijd moeten nog geogst

worden, maar ze zijn rijp en zullen vermoedelijk spoedig geplukt worden. De vijand heeft de gehele rug van Geluveld verloren, op de laatste korte uitloper na waarop Beselare ligt. Op de noordelijke helft van die rug zijn onze troepen nu binnen 2500 yards van Passendale, dat spoedig onhoudbaar zal worden. De Duitsers blijft dan niets over dan de Keiberguitloper en de op zichzelf staande hoogte van Moorslede. Als ze daarvan beroofd zijn, zullen ze helemaal in de vlakte zitten.

Uit België.

Men schrijft ons uit Zurich:

De Vaticaanse correspondent van de Corriere della Sera bericht, dat men de paus van hoogst bevoegde zijde mededeling heeft gedaan over nieuwe ernstige klachten uit België. In verschillende Duitse gevangenissen zouden tal van Belgische priesters, waaronder vergrijsde mannen, onder strenge behandeling opgesloten zitten. In Keulen alleen zou hun aantal meer dan twintig bedragen. Ook de deportaties werden volgens het bericht nog steeds op de brutaalste wijze voortgezet. De correspondent verzekert, dat men in Vaticaanse kringen zeer onder de indruk is, en dat volgens de algemene opvatting de paus een nieuw vertoog tot de Duitse regering zal richten.

Bij de verdere toepassing van de bestuurlijke scheiding in België zullen, volgens een telegram uit Berlijn aan de Kölnische Zeitung, nu ook de posterijen in een Vlaamse en een Waalse afdeling geplaatst worden, waarvan de zetels zullen zijn te Brussel en te Namen. Deze nieuwe bepaling zal met het begin van 1918 van kracht worden.

De slag in Vlaanderen.

Wolff seint ons uit Berlijn:

De vierde oktober hebben de Engelsen aan het front in Vlaanderen, in een geweldige grote strijd, door het in het vuur werpen van sterke strijdkrachten en met alle middelen, een beslissing trachten te verkrijgen in de strijd om de basis voor Duitse duikboten.

Een groot deel van het Engelse leger werd hier tegenover een klein gedeelte van het Duitse leger in het vuur gebracht. De verbitterde slag woedde van de vroege morgen tot diep in de avond.

Reeds had de voorbereiding van de artillerie in de laatste dagen alles overtroffen, wat tot nog toe op dat gebied werd gepresteerd – volgens Churchill zijn in de laatste week in Vlaanderen viermaal zoveel granaten afgeschoten dan in de hele slag aan de Somme van 1916 – de artilleriestrijd gedurende de slag was zo sterk als nog nooit tevoren is aanschouwd.

Bij het kriecken van de dag wierp de tegenstander tussen de spoorweg Boezinge-Staden en het kanaal van Hollebeke geweldige, diep geéchelonneerde infanteriemassa's, samengesteld uit Engelse, Australische en Nieuw-Zeelandse divisies en Schotten, tot de aanval naar voren. Sterke reserves volgden hen dicht op de voet.

Alles, wat de moderne oorlogstechniek aan middelen tot de aanval heeft uitgevonden, ging met deze aanval vergezeld.

Door onze krachtig uitgevoerde tegenaanvallen werd de verbittering van de worsteling tot het uiterste opgevoerd. De hele dag golfde de slag, zonder in kracht te verminderen, heen en weer. Onophoudelijk wierp de vijand nieuwe versterkingen in het vuur, en trachtte, door zich niet om de opoffering van mensenlevens te bekommeren, zijn succes van de eerste aanval uit te breiden. Poelkapelle, Zonnebeke en Geluveld bleken al spoedig de brandpunten van de verbitterde strijd. Nog in de avond poogde de tegenstander zijn vooruitgang, die

gemiddeld een kilometer bedraagt, uit te breiden, door om half zeven tegen ons trechterveld ten westen van Passendale en Beselare gesloten infanteriemassa's te laten aanvallen. Een half uur later kwam nog een aanval met verse strijdkrachten aan beide zijden van de weg Ieper-Menen.

Terug ontstond een strijd van grote verbittering zonder dat het de tegenstander gelukte verder vooruit te komen. Eerst na tien uur werd het vechten minder.

De ver strekkende oogmerken van de Engelsen zijn in de verste verte niet bereikt. In het midden van ons trechterveld is ook deze nieuwe grootse aanval van onze tegenstander onder de bloedigste verliezen doodgelopen.

Onze troepen, die hier in Vlaanderen week in, week uit hebben te worstelen tegen een vijand, die over een veelvoudige overmacht beschikt, en die nog voor het einde van het jaar een beslissing wil of moet bevechten, tonen een onvergelijkbare heldenmoed. De poging van de Engelse berichtgeving, om het te doen voorkomen, alsof hier geen beslissing en verstrekkende oogmerken werden nagestreefd, is een bewuste verdraaiing van de waarheid, en niets meer dan een maatregel van voorzorg, die geboden schijnt door de ondervinding van vroegere slagen in Vlaanderen.

De oorlogstoestand.

Na de nieuwe stoot van de Engelsen op donderdag is het Vlaamse front schielijk tot de betrekkelijke rust teruggekeerd. Het uitvoeriger Duitse bericht over de gevechten van donderdag komt zoals gewoonlijk nogal overeen met het Engelse op het stuk van het materiële resultaat. Echter geven de Duitsers te kennen, dat de Britten eerst nog wat verder waren opgerukt en vervolgens weer wat

teruggedrukt werden en dat hun plannen heel wat verder strekten, dan wat werd bereikt. Het gewone verschil dus.

Het geschutvuur schijnt voor en tijdens de slag een hevigheid te hebben bereikt, waarvan men zich nauwelijks een voorstelling kan maken.

Vandaag klinkt het geraas van het gevecht nog na in verschillende persbeschouwingen. Voor het overige geen groot nieuws.

Reuters correspondent in het Engelse hoofdkwartier meldt nog over de slag in Vlaanderen:

Hoe zwaar de verliezen van de Duitsers zijn geweest, kan men hieruit opmaken dat enige Australiërs donderdagavond bijna duizend lijken op een front van niet veel meer dan duizend yards telden. In de aanval op Poelkapelle brachten wij de vijand ook vreselijk zware verliezen toe. Ik hoor, dat van zes bataljons in de eerste linie bijna alle mannen gesneuveld of gevangen genomen zijn. Men zag twee bataljons de weg uit komen, die vermoedelijk als versterkingen aangevoerd werden. Ze werden echter uiteen en aan flarden geschoten, voor zij in gevecht kwamen.

De tanks bewezen uitstekende diensten en stelden met name onze troepen in staat twee zeer sterke en belangrijke posten te nemen, die tot dusver met goed gevolg tegenstand hadden geboden. Verscheidene antitank- en antivliegtuigkanonnen zijn onder de buit.

De Norddeutsche Allgemeine Zeitung ontving, naar onze Berlijnse correspondent meldt, van het Vlaamse front het volgende telegram dd. 4 oktober:

“Nadat ook de 26^e september de Engelsen geen strategische winst had gebracht, was aan het front in Vlaanderen betrekkelijke rust

ingetreden. Zelfs de artilleriestrijd verflauwde van tijd tot tijd op een sedert het begin van de slag ongewone mate – een bewijs, dat de Engelsen zich tot een nieuwe stoot zouden opmaken. Het is al lang niet meer om een brede doorbraak te doen door ons front in Vlaanderen, maar de Engelsen moeten er alles op zetten voor het begin van de winter uit de natte terreinzinking te komen en daardoor tenminste ten dele hun operaties tot een besluit te brengen, want de voorbereidingsmachine, die zij in beweging hebben gezet, is te groot om te worden stopgezet en elders opnieuw in beweging te worden gebracht.

Nadat eerst herhaalde korte overvallen met roffelvuur het uiterlijke kenteken waren geweest van de omstandigheid, dat de hergroepering van de artillerie was voltooid, begon vanochtend de nieuwe stoot met buitengewoon zwaar roffelvuur. In de schemering braken daarop de aanvallen van de Engelse infanterie, onder leiding van talrijke tanks, op het oude gevechtsfront tussen de weg Boezinge-Staden en de weg Ieper-Menen los. De hoofdmacht van de tanks werd in de buurt van Geluveld in het gevecht geworpen. De dichte ochtendnevel maakte het voor de ijzeren monsters mogelijk, onze linies dicht te naderen, voor onze artillerie met hen kon afrekenen. Dadelijk begon overal onze tegenaanval tegen de in het voorste deel van onze stellingen binnengebroke vijand, en sedertdien wordt gedurende de hele dag met vreselijke verbittering zwaar geworsteld, met name op de linie Kortebeek-Poelkapelle-Gravenstafel-Beselare-westelijke rand van Geluveld. Door het inzetten van telkens nieuwe krachten tracht de vijand zich in het bezit te stellen van de hoogtelinie ten oosten van Zonnebeke en Beselare. De gevechten zijn de ernstigste en de zwaarste, die dit met bloed doordrenkte slagveld nog heeft gezien. Het invallen van de nacht maakte nog geen einde aan de moorddadige worsteling. Gedurende de hele dag vielen er zware slagregens, die de wederzijdse

vliegeractie bijna volslagen verhinderden. Ten dele heeft de vijand zijn aanvalfront ook verbreed. Aan beide zijden van het reeds genoemde front zijn sterke Engelse aanvallen voor onze stellingen gefnuikt.

De Times verneemt uit het hoofdkwartier, dat men van het vrijdag door de Engelsen veroverde terrein Brugge duidelijk kan zien.

De gezondheidstoestand te Brussel.

Onze correspondent te Havre meldt:

Een geneeskundige uit Brussel, die er kort geleden in geslaagd is uit België te ontsnappen, heeft de volgende inlichtingen verstrekt over de gezondheidstoestand van de Brusselse bevolking:

Aan het einde van 1916 en in het begin van 1917, nadat suiker en vet stelselmatig door de Duitsers waren verwijderd, is de algemene gezondheidstoestand van de bevolking op zeer bedenkelijke wijze veranderd. Daar het rantsoen suiker of vet van elke bewoner niet meer dan een kilo per maand bedroeg, trad er lichamelijk verval in, dat zich uitte door afnemings van het lichaamsgewicht van 10 tot 20 kg in enkele maanden. Andere voedingsmiddelen, als rund- of varkensvlees, stegen dermate in prijs (15 frank en meer per kilo) dat ze voor het volk onbereikbaar werden. De enige eiwithoudende stof, die door het steuncomité verstrekt werd, was spek, nl. 750 gram per maand. Bovendien kwamen er knoeierijen in de voedselbereiding voor. Gewetenloze bakkers, die dan ook gestraft zijn door de gemeentelijke overheid, vervalsten het brood. In kaas werd talk of krijt of een andere schadelijke stof verwerkt. Worst werd van vlees van zieke dieren bereid. Toen er enige Duitse soldaten door deze vleeswaren vergiftigd waren, werd er een fabrikant aangehouden. Hij leverde dagelijks duizenden kilo's van dit verdachte product. Melk

ontbrak, daar het veevoeder ondeugdelijk was. Kinderen en zieken leden zeer van deze staat van zaken. In december 1916 waren de aardappelen van de markt verdwenen. In mei waren groenten en fruit, hoewel viermaal meer kostend dan in normale tijden, een groot hulpmiddel.

De treurige bestaansvoorwaarden hadden ernstige gevolgen. Het geboortecijfer daalde bijna op nul, terwijl het sterftcijfer toenam. Over de gehele stad gerekend stierven er per dag gemiddeld 16 of 17 mensen en daar stonden 2 of 3 geboorten tegenover. Er werden maatregelen genomen om de hulpbehoevende moeders te hulp te komen en de kindersterfte is bestreden door verscheidene spontaan opgerichte verenigingen. Ernstige epidemieën van kinkhoest en mazelen woedden in 1916-1917 onder de kinderen. Deze ziekten gingen meestal met longverschijnselen gepaard. In het begin van 1917 is er een roodvonkepidemie geweest: tuberculose en rachitis richtten eveneens verwoestingen aan onder de kinderen. In 1916 hadden er van de 300 kinderen, die de geneesheer onderzocht, 150 nekgezwellen. Om deze ziekten meester te worden, werden er aan de kinderen van 3 tot 15 jaar krachtige maaltijden verstrekt en liefdadige instellingen zenden hun beschermelingen naar Nederland en naar buiten.

De geneesheer, die al deze feiten rapporteert, heeft gelegenheid gehad om in het St. Janshospitaal duizend in het vaderland teruggekeerde gedeporteerden te zien, die daar na hun terugkomst uit Duitsland heen gezonden waren. Die ongelukkigen waren afkomstig uit de omtrek van Aalst, Dendermonde en Gent. Zij, die gekwetst waren, hadden grote kneuzingen op rug en ledematen; degenen, die in december 1916 teruggezonden waren, hadden voor het merendeel wintergezwellen aan de onderste ledematen. Van sommigen waren voeten en vingers verpletterd door boomstronken, of ze hadden wonden afkomstig van bijlslagen, enz. Uit een oogpunt

van interne geneeskunst beschouwd, zijn er dertig personen aan fymatose (een ziekte met huiduitwassen - JPDC) gestorven, van wie vijf in de eerste dagen. Er waren onder deze naar het vaderland teruggekeerden mannen, wiens magerheid deed denken aan Hindoes uit een periode van hongersnood. De dokter, die deze inlichtingen verstrekt, heeft mensen in het ziekenhuis zien brengen, die aan hongerflauwte leden. Enige dagen stevige voeding bracht hen weer op de been. De longaandoeningen verdienen eveneens bijzondere aandacht. Er zijn te Brussel en in de buitenwijken tal van consultatie-inrichtingen voor longpatiënten bijgekomen. De bedden in de hospitalen zijn nooit onbezet.

In een brief uit Brussel van de eerste helft van augustus wordt o.m. medegedeeld, dat het uiterlijk van de stad zeer veranderd is. Zo ziet men bv. geen lijkkoetsen meer; deze zijn vervangen door zwart geverfde handkarren, waarop bidders de lijkkasten vervoeren en het is dikwijls pijnlijk om te zien hoe dan in hellende straten voorbijgangers de bidders bij dit vervoer te hulp moeten komen. Soms doen in de hoofdstraten van de stad tramwagens als lijkkoets dienst. In de eerste tramwagen wordt het lijk geplaatst, in een tweede volgen de familieleden.

Men deelt ons mede, dat de Duitsers, volgens nieuw ingekomen berichten, voortgaan de burgerlijke bevolking uit de steden en dorpen van Vlaanderen weg te voeren. Roeselare is geheel ontruimd; uit Kortrijk zijn op zijn minst reeds 2000 inwoners vertrokken en te Oostende duurt de uittocht voort. Een groot aantal inwoners van Berlare zijn weggevoerd en met geweld naar Tourcoing gevoerd om er te werken aan werken voor de militaire verdediging en te Sleidinge zijn alle mannen zonder onderscheid van rang of fortuin gedwongen te arbeiden aan het aanleggen van militaire wegen.

Te Puurs, Bornem en Willebroek in de provincie Antwerpen hebben de Duitsers het beddengoed opgevorderd.